

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

**НАУКОВІ ПОШУКИ МОЛОДІ
У ТРЕТЬОМУ ТИСЯЧОЛІТТІ**

**МАТЕРІАЛИ
державної науково-практичної конференції
молодих учених, аспірантів і докторантів**

м. Біла Церква, 19–20 травня 2016 р.

Частина 2

Біла Церква
2016

Його світогляд формувалася в умовах зростаючого руху трудящих мас селянства проти соціального і національного гніту. Стимулом його різнобічної діяльності було любов до свого народу, за кращу долю якого він боровся все своє життя.

Будучи справжнім патріотом свого народу і утверджуючи ідею національно-державної самостійності України, він переконливо доводив, що національний ідеал не тільки не суперечить ідеалам соціальної політичної волі, а й дає гарантію для існування повного розвитку.

На думку Франка, не може бути вільний народ, який пригноблює інший народ. Великого значення надавав він боротьбі за загальнолюдські права, здобуття яких є важливою передумовою отримання національних прав. Франко виступав за політичну самостійність, політичну незалежність Української та інших націй. Визначне право кожної нації на свою державність, він підкреслював, що «національна політика повинна застосовуватися на усвідомленні фактичних відносин, а не на збудженні низьких почуттів і інстинктів» тобто бути реалістичною.

Наукова спадщина І. Франка відводить значне місце питанням історії української держави і права. Її прообраз він пов'язував з відродженням, традицій військової демократії Київської Русі, республіканськими рисами Козацько-Гетьманської держави. На його погляд, досягнення політичної самостійності України можливе на шляхах повного відокремлення від Росії, возз'єднання всіх українських земель.

Критикуючи існуючі державні утворення та владні структури, абсолютизм і деспотизм у Росії, конституціоналізм у країнах Європи І. Франко висловлювався за поступове зведення політичної влади, як влади людей над людьми, до нуля і перетворення її в управління результатами людської праці, тобто в звичайну адміністрацію; за ліквідацію державного апарату пригноблення і касти чиновників та заміну їх самоуправлінням. Модель його держави така, що має забезпечити широкі демократичні права усім громадянам, надати кожній народності своє управління економічним і культурним життям, правами суду, право на загальну і всебічну освіту.

Таким чином, науково-політична спадщина І. Франка становить золотий фонд української і світової суспільно-політичної думки, є могутнім джерелом осмислення історії державності України, її традицій. Його ідеї заслуговують творчого засвоєння і критичного використання для формування сучасної ідеології українського державотворення, розбудови незалежної держави.

УДК 340.13

МАКАРЧУК В.В., аспірант

Науковий керівник – **ЗАХАРЧЕНКО П.П.**, д-р юрид. наук
Київський національний університет імені Тараса Шевченка

ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВИЙ ДИСКУРС ЩОДО ПРАВОВОГО СТАТУСУ РЕЄСТРОВОГО КОЗАЦТВА

На даний час в Україні є актуальним дослідження накопиченого історично-правового матеріалу в контексті теоретично-правового дискурсу правового статусу певної соціальної категорії. За таких обставин доцільно звернутися до багатовікового історично-правового досвіду нашого минулого, а зокрема появи нового прогресивного суспільного стану українського суспільства – козацтва, яке у 1572 р. отримало правову легітимізацію, отримавши статус реєстрового козацтва. Теоретично-правовий дискурс щодо правового статусу цього суспільного стану є важливим і значущим для подальшого розвитку історично-правової науки. Також слід наголосити, що проблематика правового статусу певної соціальної категорії в контексті історично-правової науки не дістала свого комплексного вирішення.

Слід зазначити, що категорія «правовий статус» порівняно недавно з'явилася у юридичній науковій літературі. Приблизно до 1960-х років радянські дослідники його ототожнювали з правоздатністю, вона не розглядалася як окрема правова категорія. Сучасний український теоретик права О. Скакун позицію вчених доби соціалізму пояснювала тим, що, мовляв, «правовий статус і правоздатність виникають і припиняються у суб'єкта одночасно, що вони є однаковою мірою невідчужувані, відповідно їхня подібність є підставою для ототожнення»

[1, с. 386]. У сучасній юридичній літературі поняття «правовий статус» не набуло однозначного тлумачення і продовжує, почасти, залишатися дискусійним.

Термін «статус» використовується у таких словосполученнях як «юридичний статус», «правовий статус», «соціальний чи фактичний статус» [2, с. 64]. Подекуди така розбіжність понять, категорій, дефініцій спричинена різноманітним розумінням права, що стало наріжним каменем протистояння відомих наукових шкіл таких, як позитивістської, соціологічної юриспруденції, природно-правового спрямування тощо.

Аналіз правового статусу реєстрового козацтва передбачає подвійний характер виявлення, власне, правового статусу. З одного боку, проблема передбачає з'ясування правового статусу усього реєстрового козацтва як військової корпорації, а з іншого – фізичної особи, тобто реєстрового козака. Слід сказати, що звернення до історичного минулого в частині з'ясування правового статусу реєстрового козацтва дає нам право користуватися напрацьованою сучасною теоретично- та історично-правовою термінологією, однак нами досліджувана епоха не мала у своєму вжитку сучасних понять та словосполучень.

У середньовічному національному правовому просторі, зокрема, у договірних (зобов'язальних) відносинах, витали такі терміни як «права та вольності», що, фактично, означали сьогоднішній термін «правовий статус». Їх ми зустрічаємо у документальних джерелах епохи, у тому числі і в контексті реєстрового козацтва. Так, у відомій грамоті Стефана Баторія 1578 р., у договорах між польською владою і повсталим українським козацтвом першої половини XVII ст., де основною вимогою було збільшення кількості реєстрового козацтва, між українськими гетьманами і московськими царями впродовж другої половини XVII – початку XVIII ст.

Козацька старшина у XVIII ст. насамперед бажала підтвердження своїх попередніх вольностей. Так, у «Проханні малоросійського шляхетства 1764 р.» заявлялося, що козаки «всепіддано ...просимо підтвердити всі колишні права, узвичаєння, привілеї, вольності й переваги...» [3, с. 89].

Верхівка українських козаків ні чим не відрізнялася від аристократії Центральної Європи. І ті, і інші розуміли власний правовий статус як реалізацію власних «свобод», «привілеїв» тощо. Сприйняття інститутів самоврядування, судочинства, юридичної відповідальності були близьким до інших країн Центральної Європи. Регулювання правовідносин в Українській гетьманській державі (Війську Запорозькому) здійснювалося за Литовськими статутами для козаків та, відповідно, Саксонським зерцалом для міщан. За висловом канадського дослідника українського походження О. Субтельного, еліти Центральної Європи, до яких відносилася і українська козацька верхівка, мали спільні цінності і мали за ідеал - «золоті вольності» польської шляхти [4, с. 50]. Дослідник XIX ст. О. Лазаревський також не заперечував проти того, що підкріплення власних правових позицій щодо своєї легітимності, козацька верхівка супроводжувала посиланнями на Литовські Статути та підтвердженням щодо «прав та вольностей, як з віків були» [5, с. 17].

Таким чином, вважаємо цілком слушним використання терміну «правовий статус» з метою дослідження сукупності прав та обов'язків реєстрового козацтва як юридичної особи та реєстрових козаків та їхніх військових начальників і командирів, яким, почасти, владою надавалися індивідуальні привілеї, як фізичним особам. Правовий статус одних і інших визначається через їхню компетенцію, тобто права, свободи і обов'язки, зафіксовані у законодавстві країн, які використовували реєстрових козаків як військову одиницю, а також у звичаєвих нормах, які українські козаки застосовували у своєму щоденному військовому житті та побуті.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Скакун О.Ф. Теорія держави і права: [підручник] / О.Ф. Скакун. – Харків: Консум, 2001. – 656 с.
2. Стремоухов А.В. Правовая защита человека / А.В. Стремоухов. – СПб.: Изд-во Санкт-Петербургского гуманитарного университета профсоюзов, 2007. – 312 с.
3. Прошение малороссийского шляхетства и старшин вместе с гетманом о восстановлении разных старинных прав Малороссии (1763 р.) // Укр. істор. журнал. – 1993. – № 7–8. – С. 88–101.
4. Subtelny O. Domination of Eastern Europe. Native, Nobilities and Foreign Absolutism, 1500–1715 / O. Subtelny. – Kingston and Montreal, 1986. – 270 p.
5. Лазаревский А.М. Малоросійські посполитые крестьяне (1648–1783) / А.М. Лазаревский. – К.: Киевская Старина, 1908. – 108 с.

Кривенко А.І. Аналіз фітосанітарного стану посівів і формування врожайності пшениці озимої залежно від строків сівби в умовах Центрального Лісостепу України.....	26
Панченко Т.В., Ткачук В.М. Елементи структури врожайності сучасних сортів пшениці озимої та їх кореляційний зв'язок	27
Marchenko A. Root and basal rots of genus <i>rosa L.</i> Ornamental shrubs	28
Moskalets T., Moskalets V. Ecological, molecular-genetic markers and technological indicators of winter triticale.....	29
Moskalets T. Management the vital state plant by the criteria of mechanisms adaptability.....	29
Лозінська Т.П., Євтушенко С.М. Продукційний процес у сортів пшениці твердої ярої в умовах ННДЦ БНАУ	30
Мацкевич В.В., Філіпова Л.М. Гіпергідратація <i>in vitro</i> регенерантів та її чинники.....	31
Гамалій І.П. Державний облік водокористування і ведення державного водного кадастру басейну р. Рось.....	32
Недашківська Т.М. Удосконалення визначення збитків, спричинених обмеженнями прав власників і землекористувачів	33
Кулініч Р.О. Вирощування <i>camelina sativa</i> в Криму	33
Сабадин В.Я. Аналіз колекції ячменю ярого для селекції на імунітет в умовах Центрального Лісостепу України	34
Глеваський В.І. Вплив сортових особливостей на формування якості цукрових буряків.....	35
Городецький О.С., Коваленко Р.В., Городецька О.О. Формування врожаю зарубіжними гібридами цукрових буряків в умовах ФГ «Расавське» Кагарлицького району Київської області	36
Покотило І.А., Ображій С.В. Ріст, розвиток рослин, тривалість міжфазних та вегетаційного періодів коріандру залежно від впливу сорту, ширини міжрядь та норм висіву	37
Яковенко А.Н. Видовой состав проволочников (coleoptera: elateridae) в агроценозах пшеницы озимой в зависимости от систем обработки почвы.....	38
Кубрак С.М. Основні проблеми вирощування часнику озимого	39
Бузиний М.В. Урожайність різних за біологічними ознаками сортів пшениці озимої (<i>t. Aestivum L.</i>) в залежності від рівня мінерального живлення і погодних умов року	39
Роговський С.В., Демяненко О. Підсумки інвентаризації насаджень парку в с. Круківщина Києво-Святошенського району Київської області	40

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ

Бровко Н.І. Реформування системи охорони здоров'я України в процесі децентралізації.....	42
Пахомова А.О. Ознаки зовнішньоекономічних договорів суб'єктів агробізнесу	43
Ковальчук І.В. Міжнародний досвід влаштування дітей позбавлених батьківського піклування	43
Єфремова І.І. Процесуальна форма захисту особистих немайнових прав фізичної особи	45
Мельник О.Г. Реформування місцевого самоврядування в Україні за європейськими принципами – необхідність для сучасного українського суспільства	46
Мохонько О.О. Особливості застосування примусового заходу виховного характеру у вигляді поміщення неповнолітнього до приймальника-розподільника для дітей	47
Щериця С.І. Зворотна дія кримінального процесуального закону у кримінальному судочинстві	50
Малишко І.В. Подолання дитячої безпритульності в Україні та світі	50
Терещук М.М. Критерії визначення юридичної відповідальності в публічному праві.....	52
Росавіцький О.О. Територіальна громада, як основа державності в Україні	53
Самойлович А.А. Адміністративно-правове регулювання діяльності спеціалістів у галузі рослинництва	54
Мельник Л.М., Харьковщенко Ю.Є. Державотворчість в контексті релігійної реформи Костянтина Великого	55
Біляєв М.О. Ідеї української самостійності та державності в творчості І. Франка.....	56
Макарчук В.В. Теоретико-правовий дискурс щодо правового статусу реєстрового козацтва	57